

MERGHELYNCK

Driemaandelijks tijdschrift van Familiekunde Vlaanderen in de Westhoek

FAMILIEKUNDE VLAANDEREN Regio Ieper-Diksmuide

<http://www.vvf-westhoek.be/>

Jaargang 24 - nummer 2 2019 april – mei - juni

Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn eigen bijdrage.

- **Voorzitter:** Noël Boussemaere, E-post: noel.boussemaere@skynet.be
- **Secretaris:** Joël Snick, E-post: joel.snick@telenet.be
- **Penningmeester:** Stefaan Lazoore, E-post: stefaan.lazoore1@telenet.be
- **Bestuurslid:** Carina Pinket, E-post: boone.frank@telenet.be
- **Bestuurslid:** Herman Vandenbulcke, E-post: herman.vandenbulcke@skynet.be
- **Bestuurslid:** Marc Leupe, E-post: leupe.marc@skynet.be
- **Bestuurslid:** Noëlla Bouttens, E-post: noella.bouttens@telenet.be
- **Bestuurslid:** Jean – Pierre Theite, E-post: jean-pierre.theite@telenet.be
- **Bestuurslid:** Jochen Vermote, E-post: jochen.vermote@gmail.com

Activiteiten

Alle activiteiten vinden plaats in ons lokaal, **Burchtstraat 1A, 8900 Ieper**, tenzij anders vermeld.

Openingstijden:

Elke maandagvoormiddag van 09 tot 11.30 uur.

Gesloten tijdens alle schoolvakanties: de grote vakantie, kerst- en paasvakantie, herfst- en krokusvakantie en ook op officiële vrije dagen die al of niet op een maandag vallen, zoals paasmaandag, pinkstermaandag en ook op 2de kerstdag, 11 november, enz.

Verder iedere eerste zaterdag van de maand van 09:00 tot 12:00 uur.

Inhoud

Activiteitenkalender 2018 - 2019.	3
Oefening Oud Schrift	4
Terugblik voorbijje activiteit.	8
Herman Vandenbulcke.....	8
Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de Kasselrij.	9
Herman Vandenbulcke.....	9
Uit het martelaarsboek of heldhaftig gedrag van de Belgische geestelijkheid ten tijde van de Franse omwenteling.	17
Stefaan Lazoore.....	17
Gerechtelijke informatie, gedaan door de schout van Ieper	19
Herman Vandenbulcke.....	19
Een medisch voorschrift uit de 18de eeuw.	24
Stefaan Lazoore.....	24
Word lid	27

Activiteitenkalender 2018 - 2019.

Open Bib: er is gelegenheid om opzoekingen te doen in ons lokaal, telkens de eerste zaterdag van de maand, van 09:00 tot 12.00 uur en dit op volgende data: 5 januari / 2 februari / 2 maart / 6 april / 4 mei / 1 juni / 7 september / 5 oktober / 2 november / 7 december

Deze data zijn ook weer te vinden op onze website: www.vvf-westhoek.be

Ook op elke maandagvoormiddag (buiten de schoolvakanties) is er gelegenheid om opzoekingen te doen tussen 09 uur en 11 uur 30.

Programma 2019

13 juni 2019: Terugkomavond voor de deelnemers cursus oud schrift.

Plaats: Burchtstraat 1 A

8900 IEPER

Aanvang: 19 u 30

Op het programma staat:

- + Algemene **gedachtewisseling** over de cursus oud schrift; beoordeling en wensen.
- + **Kennismaking** met ons lokaal en onze werking:
 - ✓ rouwbrieven en bidprentjes (meer dan 80 000)
 - ✓ kwartierstaten
 - ✓ kiezerslijsten
 - ✓ familieboeken
 - ✓ genealogische bibliotheek....
- + **Receptie** waarbij we van gedachte kunnen wisselen, bijvoorbeeld over de manier waarop we onze opzoekingen aanpakken: hoe maken we een kwartierstaat of parenteel : werken we uitsluitend met pen en papier of maken we gebruik van een genealogisch computerprogramma en welk voordeel biedt dit laatste? **Ook uw eigen genealogische problemen kunnen hier aan bod komen.**

14 november: Lezing: "200 jaar rechtbank van eerste aanleg te Ieper (1800 – 2000) door de heer Guido Sedeyn.

Plaats: Het Perron

Fochlaan n° 1

8900 IEPER

Aanvangsuur: 19.30 u

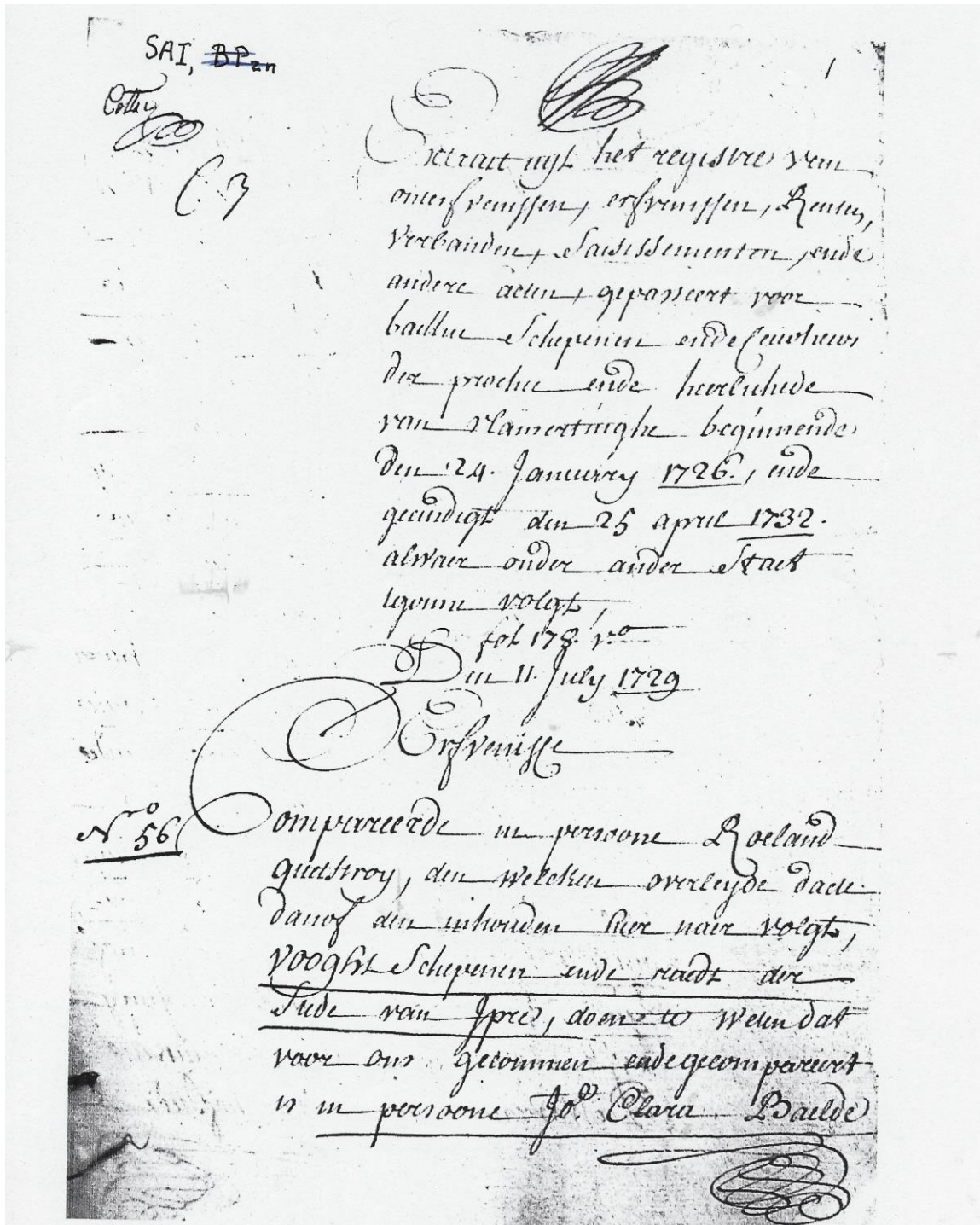
Bedanking.

Langs deze weg wensen wij de Hr. Jef Pollée (Ieper) te bedanken voor zijn gulle schenking van rouwbrieven en rouwprentjes ten voordele van onze vereniging.

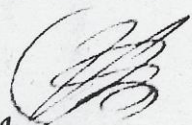

Tevens danken wij ook de Hr. Daniël Ryckeboer (Ieper) voor het bezorgen van een ganse stapel doodsprentjes.

Ook de Hr. Wilfried Declercq (Koksijde) wensen wij te danken voor de 4 dozen doodsprentjes die hij onze vereniging schonk en de genealogische informatie uit het Ieperse die hij ons bezorgde op stick.

Oefening Oud Schrift¹

¹ Met dank aan Joël Snick voor het ter beschikking stellen van de tekst + transcriptie.

I. d'heur Jorren, jonghe Dochter, by
competente oude thabe Soets, de welke
declarende dat sy (omme de goede
affectie ende vriendschap die sijze
draghende tot huer ende m^{re} albertus
Josephus antonius de Warrens priester
ende canonier in de cathedrale
kercke desw. Side:) in goede soe
sy gheue in desen, donatione yntw
vros, aenden Voorsheren huer de
Warrens huer medesomparende ende
selve danieliels accepterende, in huer
hofsude, met alle de deficien grom
ende drooghe gathuylen daaropstaende
mits gaderen sprachten staunden prys
geliken ende proechie van vlamme
groot vrijtuygh gemeen ofte daer
= ontrent, volgens den erfbauf daer
synde in daten waelfsten Juny
xxj. c. achtien trughtuygh, onderwaert
J. De Warrens, de selve hofsude

2

presentelick in pachtte gebruyckst by
francoys greyson ten pryse van
sevententwintigh ponden grooten by
jaar / geschiedende nochtans dese
ghifte met last ende onder expresse
condic die hy hier de waerens beghift
meer het overlyden vande jo.^o de eerste
comparantie, gedurende den tydt van
doorticht Jaeren, jaerlicx sal felebreuen
ofte doen felebreuen isynen forle
inde prochiele kercke van Sint
maarten binnen dese Stadt, den
nombere van aduhen mussen, met
distributie van broodt als hiernaer
volgt; te weten Ses mussen tot
Larenisse van haer jo.^o comparantien
zich, met distributie van hondert
vijftich brooden van drye stuyvers
yder aenden avinen vanden
disch vande selve prochie, Item
Ses mussen met distributie van
gelycke quantiteyt broodt tot Larenisse

Extract uyt het registre van
onterfvenissen, erfvenissen, renten,
verbanden, saisissementen, ende
andere acten, gepasseert voor
bailliu schepenen ende ceurheers
der prochie ende heerliche
van Vlamertinghe beginnende
den 24 january 1726, ende
geeindigt den 25 april 1732.
Alwaer onder ander staet
tgonne volgt,

fol 178 v°
Den 11 july 1729

Erfvenisse

Compareerde in persoone Roeland
Quetstroy, den welcken overleyde dacte
danof den inhouden hier naer volgt,

Vooght, schepenen ende raedt der
Stede van Jpre, doen te weten dat
voor ons gecommen ende gecompareert
is in persoone jouffrauwe Clara Baelde

filia dheer Jooris, jonghe dochter, bij
competente oude thaer selfs, de welcke
declareerde dat sy (omme de goede
affectie ende vrientschap die sy js
draghende tot heer ende meestre Albertus
Josephus Antonius de Wavrans, priester
ende canoninck inde cathedrale
kercke deser stede) is gevende soo
sy gheeft mits desen, donatione jnter
vivos, aenden voorschreven heer de
Wavrans, hiermede comparerende ende
tselve danckelick accepterende, eene haere
hofstede, met alle de edificien groene
ende drooghe catheylen daeropstaende
mitsgaders spachters staenden prys
gelegen inde prochie van Vlamertynhge
groot twyntigh gemeten ofte daer-
-ontrent, volgens den erfbrief danof
synde in daten twaelfsten juny

xvj^c achtentneghentigh, onderteekent
J De Wavrans, de selve hofstede

presentelick in pachte gebruyckt bij
Franchoys Gryson ten pryse van
seventwintigh ponden grooten bij
jaere, geschiedende nochtans dese
ghifte met last ende onder expresse
conditie dat hij heer de Wavrans beghiften
naer het overlyden vande jouffrauwe de eerste
comparante, gedeurende den tydt van
dertigh jaeren, jaerlicx sal celebreren
ofte doen celebreren tsynen coste
inde prochiale kercke van Sinte
Maertens binnen dese stadt, den
nombre van achthien missen, met
distributie van broodt als hiernaer
volgt; te weten ses missen wt
lavenisse van haer jo^e comparantens
ziele, met distributie van hondert
vyftigh brooden van drye stuyvers
yder aenden aermen vanden
disch vande selve prochie, item
ses missen met distributie van
gelycke quanteyt broodt tot lavenisse

Terugblik voorbije activiteit.

Herman Vandenbulcke

Op zondag 12 mei laatstleden vond voor de 4de maal het cultuurfeest Mozaïek plaats, deze maal gesitueerd op de Grote Markt en de binnenkoeren van de Lakenhalle. Alle Ieperse verenigingen kregen er de kans te tonen aan het brede publiek wat ze te bieden hebben.

Ook deze maal waren we terug met Familiekunde Vlaanderen regio Ieper – Diksmuide aanwezig. We waren terug te vinden in het museumcafé van de Lakenhalle. Geïnteresseerden kregen te horen wat genealogie juist inhoudt, wat er te vinden is in ons lokaal betreffende doodsbriefjes, doodsprentjes, konden er een verklaring vinden voor hun familienaam, het bekijken van enkele recentere kwartierstaten opgemaakt door onze vereniging....

Hieronder enkele sfeerbeelden.

Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de Kasselrij.²

Herman Vandenbulcke

De teelt van tabak als veldvrucht startte in Vlaanderen omstreeks 1640. Aanvankelijk, en dit tot en met de eerste helft van de 18de eeuw, werd op heel wat plaatsen, zoals in de streken rond Veurne, Diksmuide, Wervik, Komen.... tabak geteeld. Tabak kan immers in alle gronden worden gewonnen, De beste resultaten worden echter verkregen in een zandachtige, bij voorkeur eerder lichte leemgrond die goed afwatert en rijk is aan meststoffen. Dit verklaart waarom sommige streken zich al vrij vlug tot belangrijke teeltgebieden

² Stadsarchief Ieper / KAS05 / n° 2659 – 2676 / Kasselrij Ieper. Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de kasselrij.

ontpopten. Zo werd de streek rond Wervik, die zich uitstrekt van Ieper tot Roeselare langs de Leievallei, vanaf het midden van de 17de eeuw een van de voornaamste teeltgebieden. In het jaar 1756 werd tijdens het bewind van keizerin Maria Theresia een telling bevolen voor het aantal tabaksplanten. Aan de hand van deze telling zien we dat er in de Kasselrij van Ieper meer dan 1 miljoen tabaksplanten werden aangegeven. Doch niet alle gemeenten deden aangifte, deze gemeenten werden “in foute” gesteld.

Deze telling had grote gevolgen. Keizerin Maria Theresia verordende op 27 januari 1757 een verbod op de tabaksteelt gedurende twee jaar. Men vreesde immers dat de uitgebreide tabaksteelt de graanproductie in het gedrang zou brengen, met hongersnood tot gevolg. Volgens haar was de grote graannood in de winter van 1756 – 1757 te wijten aan de uitbreiding van de tabaksteelt in vele kantons met goede aarde, waar vroeger andere vruchten werden geteeld. Doch op deze maatregel kwam er veel protest, zodat deze maatregel in twee stappen werd versoepeld. Eerst werd tabaksteelt terug toegelaten voor eigen gebruik, vervolgens kon iedereen die een aanvraag indiende, gedurende een periode van drie jaar vrij tabak telen.

In het stadsarchief Ieper is deze lijst betreffende de gemeenten en de personen die tabak plantten terug te vinden met opgave hoeveel tabak ze teelden. Voor sommige gemeenten (o.a. Moorslede, Komen, Langemark, Hooglede ...) zien we een intense tabaksteelt, andere gemeentes (o.a. Vlamertinge, Kimmel...) hadden slechts een zeer bescheiden aandeel in de tabaksteelt.

Hieronder volgt de lijst van de hoeveelheid tabaksplanten opgegeven voor de gemeente **Langemark**³.

Lijste ofte declaratie generael van den touback geplant ende opgedaen bij de inwoonders der prochie van Langemarcq volghens hun opgeheven ende declaratie, alles om te voldoen aen d'ordonnantie uijtgesonden bij mijn edel heeren Bailliu ende Schepenen der Zaele ende Casselrije van Ipre in daten 3^{den} 7bre 1756.

Onderteeckend P.A. REMMERY soo hier naer ampelder⁴ is volgende:

	TOUBACK	
	Bij de plante	Ponden bij t'gewichte
Alvooren Pieter HOMME	300	
Michiel REYNAERT	1200	
Joannes ASSEZ	250	5
Toussaint BOTTELGIER	175	
Joannes VERBORGH	225	
Vidua Guilliame DERCK	200	
Albert CREMMERY	125	
Pieter VERFAILLIE	217	
Vidua Joannes VERWANTE	30	
	2722 planten	5 ponden
Joannes Evariste VANDER MEERSCH	400	
Carolus DUBOIS	500	25
Eugenia DE SCHEPPER	400	
Jacques Andries VAN EECKE	150	2
Jooris DE LEU	300	10
Joannes VERCROYSSSE	150	16
Pieter PERSIJN	250	
Franchois ROOSE	300	5

³ Stadsarchief Ieper. KAS05 / n° 2659 – Langemark.

⁴ Ampelder: uitvoerig, omstandig

Joannes DURNA	250	
Joseph WINNE	200	2
Pieter PRENTEN	425	12
Jan Baptiste HAVERBEKE	450	
Jan Franchois DECOENE	600	
	4375 planten	72 ponden
Pieter Winnocus TERRIERE	600	
Pieter VERHAEGHE	500	30
Jacobus PROVOOST	300	
Joannes BEHAEGLE	300	
Joannes DEVOLDER	250	
Pieter VANDEN BROELE	250	
Joannes VUYLSTEKE	500	
Winnocus CAESTECKER	250	
Joannes THIEU	500	
Pieter CALLEWAERT	360	
Jan VAN HOVE	250	
Pieter VAN ACKER	400	
Bonifatius DE SCHEPPER	464	
Ignatius PAUWELS	250	3
	5174 planten	33 ponden
Jaspard VICTOR	950	
Jacob FOCKENIER	200	2
Pieter BRABANDT	500	
Pieter MERCY	300	6
Pieter VERMEERSCH	400	5
Theodorus MOERMAN	350	3
Michiel BLIECK	600	
Jacob DOUCHY	200	1
Joannes Baptiste DEBERGH	600	3
Pieter VAN ALDERWEIRELT	150	
Vidua Guillaume Franchois BAHEYT		38
Laureins REYNAERT	100	25
Joannes Baptiste SYX	300	
Jacob DEKEINE	600	24
	5350 planten	107 ponden
Joseph THORREZ	160	
Pieter Jacobus DE LIE	350	
Andries VANDE WALLE	200	
Pieter DEMEY	20	
Vidua Thomas QUYNTEN	80	
Pieter LIGNEEL	400	
Charles VERBEKE	200	
Joannes DE ROO	300	
Pieter STEELANDT	700	6
Pieter MORENT	245	3
Pieter BECQUAERT d'oude	308	
Geerardus VERFAILLIE	150	4
Franchois VAN STAEN	450	9
	3563 planten	22 ponden
Pieter DEMAN	350	

Joannes VANDEN BUSSCHE	700	
Pieter VERSAEVEL	750	3
Philippe LOUWAGIE	600	3
Guillame MERCY	475	12
Guillame VAN ACKER	710	
Nicolais LIGNEEL	200	
Philippus DE VACHT	200	
Winnocus PANNECOUCKE	350	
Winnocus DEGRENDELE	450	
Joannes MATTEN	250	
Pieter BECQUAERT junior	200	
Philippus Jacobus ROETYNCK	200	
Joannes VANDER HAEGHE	200	
	5635 planten	18 ponden
Pieter SMAGGHE	200	
Louijs DEWILDE	325	6
Pieter DE ROO	252	4
Joannes PLATTEEU	300	15
Derothea CREUS vidua Pieter ERRAEN		25
Judocus PROVOOST	700	
Joannes DEBRUYNE	137	12
Pieter SEYNAEVE	500	10
Anthoine DELBAERE	175	
Pieter Josephus SOENEN		96
Albert DUTHOO	536	25
Guillame MERCY	400	
Joseph CLEREM	300	
	3825 planten	193 ponden
Michiel CATTERY	150	
Philippe BEQUAERT	400	
Joseph DE LEU	175	
Pieter Liebaert	40	
Hindricq VANDER HAEGHE	300	
Joannes GOUDESEUNE	400	18
Joannes LAFLERE	200	
Pieter COENE	200	
Pieter ROOSE	200	
Joannes Baptiste DEDULLE	300	
Pieter MAECKELBERGHE	150	
Robert BOURDEAU	450	
	2965 planten	18 ponden
Pieter DEBURGHGRAEVE	200	
Vidua Pieter DECOENE	800	
Jan MAECKELBERGHE	300	
Jacob VANDEN BUSSCHE	800	
Vidua Philippe PECCEU	300	
Jacobus VERSTRAETE	150	
Joannes POLLIJ	600	
Albert VAN OUTRIJVE	600	6
Joseph LACQUET	200	6
Joannes Baptiste VAN ISACKER	500	

Ambrosius VAN LAERE	150	
Guilliaume BEQHAERT	400	15
Jacobus DEBEUF	70	
	5070 planten	27 ponden
Jacobus VERCRUYSSSE	200	13
Pieter BEHAEGEL	250	
Jan HOIRELBEKE	450	
Winnocus DEBLEU	400	2
Hindricq SOUDAIN	400	
Pieter TANGHE	500	6
Martin WULLEPIT	200	
Pieter DACK	200	
Joannes ASSEZ	200	1 ¹ / ₂
Pieter Jacobus KESTELOOT	300	
Maerten MOLEIN	400	8
Pieter RUBRECHT	200	4
Joannes Baptiste PLATTEEU	300	8
Joseph ASSEZ	950	20
	4950 planten	62 ¹/₂ ponden
Michiel NOTREDAME	275	8
Laureins VAN DAMME	220	
Joannes Baptiste JACQUIN	30	
Pieter Jacobus VAN DAMME	300	7
Steven HESSEL	550	5
Gregorius PAUWELIJN	175	
Pieter Frans MINNNE	450	
Franchois WATERBLE	188	
Guilliaume SMAGGHE	250	
Jacobus Leonardus PRIEM	250	
Cosmas SMAGGHE	138	
Joannes VERBURGH	270	
Cosmas VAN DAMME	130	
Pieter Hubrecht SAGE	300	2
	3526 planten	22 ponden
Laureins DEBEUF	150	
Joseph TITILLION	50	
Alexander LOUAGIE	300	6
Paulus WATERBLE	130	
Philippe DE COENE	150	
Pieter Jacobus PINCEEL	300	4
Pieter Franchois HARTESCHENE	100	
Gillis GARDELEIN	800	56
Guilliaume VAN HAECK	450	
Nicolais VANDER HAEGHE	125	50
Ambrosius GESQUIERE	200	
Pieter VAN HOVE filius Jan	300	
Ignatius VANDER HAEGHE	800	10
Pieter NEESE	400	
	4255 planten	126 ponden
Pieter DE LEU filius Charles	60	
Joannes PLATTEEU filius Joannes	400	4

Joannes VAN HAEK	150	
Cyprianus SCHOLAERT	250	
Robert HAMEAU	200	
Joannes PROVOOST	250	
Carel ONRAET	350	
Jacob SEYNAEVE	150	
Jacobus BOSSEMAECKER	500	
Franchois VANDE WYNCKELE	150	
Vidua Joseph COOLSAET	100	
Carel Bonte	250	
Cornelis DEKEERLE	400	6
Vidua Joannes NUYTEN	330	
	3540 planten	12 ponden
Sidroen BEKAERT	250	8
Jan Hubrecht DEFRANCO	75	
Pieter CAUWERA	100	
Martinus SCHIER	150	11
Leogardus MAESEN	300	18
Maximiliaen HUBRECHT	400	2
Pauwels VICTOR	350	
Bartholomeus Martinus ALLEMON	190	
Joannes DE WILDE	300	
Joannes MORENT	400	4
Cornelis BAUWEN	164	1
Lieven LANTSHEERE d' oude	400	
Lieven LANTSHEERE de jonghe	175	
Jan Baptiste VLAMYNCK	417	
	3671 planten	44 ponden
Pieter DESMYTTER		6
Joseph DEJONGHE	250	12
Pieter Jacobus SAMYN	150	25
Jacobus DEMEUNINCK	150	25
Theodor JAEQUIN	350	
Jan Baptiste DESODT	136	
Joannes SOCKEEL	400	3
Franchois HESSEL	170	
Pieter BREYNE	150	
Joseph BEKAERT	300	
Jacobus BAMELIS	500	
Pieter DECAESTECKER	250	
Vidua Joannes GELDOF	200	
	3006 planten	71 ponden
Joannes Frans MORTIER	300	
Winnocus DESODT	350	
Joannes MONTEYNE	500	
Pieter LOUIJS	300	
Laureins VAN DAMME	220	4
Cosmas Damianus BLIECK	350	
Pieter GEERARDYN	500	
Carel GOEMAERE	450	
Pieter Joannes VERCRUYSSSE	230	

Pieter NAUWYNCK de jonge	300	
Lievin LANTSHEERE de jonge	200	6
Joannes Franchois VERMANDER	350	5
Ignatius PLATTEEU	800	9
	4850 planten	24 ponden
Jacobus Van BELLEGHEM	150	
Joannes BRAEM		19
Jan Baptiste DEBACK	125	
Laureins DE SODT	250	3
Pieter Franchois FREMAUT	140	
Guilliaume Albert VULSTEKE		55
Pieter DIERICK	200	½
Pieter Joannes DEMEY	350	
Joannes Baptiste LECOMTE	122	
Pieter Ignaes DEPEENE	40	
Pieter Joannes DEMEY	350	
Pieter Josephus VERFAILLIE	400	4
Jacobus VERMEERSCH	260	11
	2387 planten	92 ½ ponden
Joannes MUYLLE	500	
Ignatius PITTILION	150	
Felix VANDEN BERGHE	300	
Jan Baptiste PROVOOST	450	
Vidua Jacques HAYE	225	
Joannes SYX	300	4
Frederyck WILDEMEERSCH	300	6
Jacobus VANDER HAEGHE	300	
Jacobus VULSTEKE	330	8
Franciscus HOUVENAGEL	80	
Jan Franchois BAUWEN		45
Pieter KOEMELCK	350	
Michiel VANDER HAEGHE	120	
	3405 planten	63 ponden
Joannes Baptiste VIERSTRAETE	200	
Pieter VANDEN BUSSCHE	350	
Augustijn BRAEM	350	
Nicolays GOUDESEUNE	150	
Guilliaume MAES	100	4
Franchois INDEVUYST	1000	6
Macharius INDEVUYST		5
Albert MERCY	225	2
Leopoldus DE WILDE	170	
Andries GESQUIERE	300	
Pieter Joannes VANDEN BUSSCHE	360	
Joannes PLATTEEU	100	
Christiaen BOLLEYN	596	
	3901 planten	17 ponden
Pieter COUSSAERT	350	150
Pieter Franchois VAN ELSLANDRE	230	
Elias Frans AMPLUYT	500	40
Joannes BRION	300	

Jacobus GOUDE SEUNE	350	5
Pieter LAUWER	250	
D.J. BEQUAERT	250	25
Pieter VERBEKE	300	
Joannes DEGRENDELE	300	
Michiel PROOT	100	25
Joannes Franchois SYS	1540	
Jacobus BAMELIS	130	
	4600 planten	245 ponden
Joannes Jacobus DEJAEGHER	1400	
Vidua Pieter BLANCKAERT	160	
Maximiliaen MAES	100	
Pieter HILLE filius Joannes	750	20
Bernardus VAN ISACKER	100	
Andries HOIRELBEKE junior	150	
Jacobus STRUVE	200	
Theodoor DANNEEL	450	
Nicolais HERBAUT	200	3
Vidua Pieter LAGEIRE	64	
Pieter Franchois DEWILDE	150	
Judocus DECAESTECKER	150	
	3874 planten	23 ponden
Olivier BAEFCOP		16
Joannes Baptiste PROVOOST	300	
Jan DEGRAEVE	400	
Pieter Jacobus LEFEVRE	109	3
Jan DEJONGHE	200	
Joseph VAN HEULE	309	9
Pieter Franchois CROMBEZ	300	
Dionisius VERFAILLIE	600	2
Joannes HOIRLEBEKE	300	3
Pieter HESSEL	550	
Pieter DEGRAEVE	600	15
Jacobus BERGH	225	11
	3893 planten	59 ponden
P.J. THYBERGHEIN	800	16
Joannes Franchois DEMEERSSEMAN	200	
Joannes DEMEY	300	
Jacobus DEGRAEVE	350	12
Ignatius DE KIEN	400	
Leonardus PROVOOST	600	
Philippus DUFLOO	550	
Frans FORTRY	550	
Pieter DONCK	200	
Joseph VERHULST	250	
Pieter PROVOOST	300	
Pieter DE CORTE	130	
	4630 planten	28 ponden
Ignatius DEGRAEVE	700	3
Joseph DUITSCHAEVER	350	
Pieter DE LEU	350	

Jacoba BACKAERT	100	
Albert OBRY	400	
Joannes VAN HOORNE		11
Lauvriens DECAN	300	
Anthoine DECAN	350	
	2550 planten	14 ponden

Nombre totale van den touback in planten hier vooren belopen tot **95717** planten.

Nombre totale van den ouden touback bij tgewichte beloopt tot **1398** ponden.

Aldus dese lyste ende declaratie generael gemaectt door den onderschreven greffier sindicq der prochie van Langemarcq ingevolghet t'opgeven van d'inwoonders der voorseijde prochie desen 25sten 7bre 1756

Get.: J.COMYN

Word vervolgd

Uit het martelaarsboek of heldhaftig gedrag van de Belgische geestelijkheid ten tijde van de Franse omwenteling.⁵

Stefaan Lazoore

1. Van Elslande Gregorius

- Geboren in 1743 te Geluwe, dekenij van Menen, monnik in de abdij van Sint-Jan te leper. Werd aangehouden op 19 november 1798 en afgevoerd naar Rochefort. Op 3 februari 1799 gevangen geplaatst op het eiland Rhé en op 20 februari terug in vrijheid gesteld. Hij overleed op 27 november 1815 te Geluwe.

2. Van Elslande Leonardus

- Geboren te leper in 1727, was pastoor te Klerken. Werd opgesloten in het rasphuis te Brugge op 20 november 1798 en gebleven tot eind december 1799.

3. Van Elslande Amandus

- Geboren in 1732 te leper. Monnik van de abdij van Oudenburg, werd als onbeëdigde geestelijke op 20 november 1798 aangehouden en met zijn medebroeder N. Gaghelet naar Brugge in het rasphuis geleid. Na 3 januari 1800 vestigde hij zich te Brugge, alwaar hij overleed in 1803.

⁵ Uit: Het martelaarsboek of heldhaftig gedrag der Belgische geestelijkheid ten tijde der Fransche omwenteling op het einde der achttiende eeuw door J.B. Van Bavegem.

4. Van Elslande Guillelmus

- Geboren in 1730 te Ieper, was kapucijn te Oostende. Werd aangehouden op 15 november 1798 en via Nieuwpoort vervoerd naar het rasphuis te Brugge waar hij verbleef tot december 1799.

5. Van Provyn Ludovicus

- Geboren in 1759 te Diksmuide. Onderpastoor van Sint-Niklaaskerk te Ieper. Op 19 november 1798 in ballingschap. Verbleef van 13 februari 1799 tot 20 februari 1800 op het eiland Rhé. Na het concordaat werd hij ere kanunnik van Mechelen.

6. Verschaeve Franciscus Jacobus

- Geboren in 1759 te Veurne, was bestuurder van het godshuis Belle en onderpastoor van de Sint-Maartenskerk te Ieper. Werd op 19 november 1798 aangehouden. Hij verbleef te Rhé van 15 maart 1799 tot 20 januari 1800. Keerde terug naar Ieper en overleed op 1 juni 1822.

7. Volbondt Carolus

- Geboren in 1735 te Diksmuide, pater predikheer te Ieper. Hij werd op 20 november 1798 aangehouden en door de politie en naar het rasphuis te Brugge gebracht. Hij werd op het einde van de maand december 1799 in vrijheid gesteld.

8. Wael Joannes

- Geboren te Ieper in 1731, kapelaan in zijn geboorteplaats. Hij weigerde de eed af te leggen en werd overgebracht naar het rasphuis te Brugge. Werd eind december 1799 in vrijheid gesteld

9. Walwein Albertus Philippus Bertinus

- Geboren in 1738 te Ieper. Kanunnik in de kathedrale kerk, werd op 19 november 1798 met de H. De Gheus, zijn deken, aangehouden en in het stedelijk gevang opgesloten. Drie dagen later werd hij afgevoerd naar Rijsel en in de Sint Pieters toren opgesloten. Na het concordaat keerde hij terug naar Ieper alwaar hij op 29 juli 1813 overleed.

10. Weemaere Joannes

- Geboren in 1745 te Watou, dekenij van Poperinge, monnik van de abdij van Sint Jans te Ieper, werd op 19 november 1797 gevangen genomen om dan naar Rochefort te vertrekken. Daar werd hij op 2 maart 1799 in de kerker van Sint-Maurice gevangen gezet en vijf dagen later naar Oléron vervoerd. Op 21 februari 1800 keerde hij terug naar Ieper, waar hij op 1 september 1821 overleed.

Einde

Bijlage: Het rasphuis te Brugge

Voormalig rasphuis of spinhuis tot circa 1722. Daarna opeenvolgende functies. Tot 1862 kazerne. Tot 1885 magazijnen voor bouwmaterialen. Sinds 1974 "Gewestelijk bureau voor de sociale dienst van het leger en de rijkswacht". Dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (nok parallel aan de straat, Vlaamse pannen) met één pittoreske dakkapel. Gedeeltelijk uit begin 16de eeuw. Huidig uitzicht resultaat van restauratie van 1921 waarbij de twee rechter traveeën in neo-Brugse stijl werden verbouwd. Verankerde bakstenen lijstgevel, drie linker traveeën bekroond met getrapte top (7 treden + topstuk). Brugse travee type I met afgeschuinde dagkanten; gekoppeld spitsbogig maaswerk in de boogvelden van de linker traveeën. Gebruik van zandsteen voor kruis- en bolkozijnen van de rechthoekige vensters telkens voorzien van traliewerk. Tudorboogdeur onder bolkozijn als bovenlicht, rechts ervan een smeedijzeren trekbel. Enkele ijzeren ogen waar lange houten stokken konden gestoken worden. Linker traveeën, grondiger verbouwd in analoge neostijl. Het "rasphuis" is te vinden Hooistraat n° 27 te Brugge.

Gerechtelijke informatie, gedaan door de schout van Ieper⁶

Herman Vandenbulcke

In de vorige Merghelynck (Jaargang 24 / n° 1 / 2019 jan – febr - maart) kwamen er reeds enkele stukjes aan bod die gerechtelijke informatie bevatten betreffende aangiften, vaststellingen, rapporten met eventuele getuigenverklaringen, gedaan door de schout van de Kasselrij Ieper in de jaren 1779 – 1789. Ook de volgende stukjes komen uit dezelfde map.

Gepermiteert te informeren als in desen versocht, actum int collegie 21 february 1786
VANDERMEERSCH

Pieter Franchois HOLLEVOET schout deser Zaele ende Casselrije verthoont hoe t'sijnder kennisse gecommen is dat'er ledent de thien daegen ten huijse ende hofstede bewoont door Jacobus HOLLEBEKE op Crommen Elst competerende d'heer HIJNDERICK binnen dese stadt gelegen langhst de calchiede van Vlamertijnghe onder Majesteijts Zaele in den nacht achter de geseijde huijse van noorden aen de steenen voetijnghe van diere een gat gemaect is geweest van twee voeten in de breedte ende een voet en half in d'hooghte kommende in den kelder waer iemaent conde door kruijpen, sonder dat den gesijden HOLLEBEKE iets ontweirt is geworden, maer wel bemerckt dat'er van buijten voor t'gat differente voetstappen stonden, alles volgens de declaratie door den meergeseijden HOLLEBEKE aen den verthoonderen gedaen, welck gat van buijten reets is toegeplackt ende van binnen de brijcken sonder metsement is toegeleijt dat het wel securelijck is, den verthoonder tot quitten t'devour sijnder fonctie, neemt sijn recours⁷ tot Ulieden.

⁶ Stadsarchief Ieper / KAS05 / n° 301 - n° 302

⁷ Recours: zijn toevlucht nemen tot iets of iemand.

Ten fijne gelieve gedient te wesen tgonne voorschreven overmerckt aen den suppliant⁸ te verleenen permissie van informatie ende wegens de denominatie⁹ van heeren schepenen comis latende t'selve ter dispositie van mijne voornomde heeren.

T' welcke doende etc.... Geteekend: HOLLEVOET.

Mijn heeren permitteren d'informatie in desen versogt denommerende tot dresseren proces verbael d'heeren schepenen vande maent. Actum in t' collegie den 7^{den} 8bre 1784.

Get.: LANSZWEERT

Den schout deser Zaele ende Casselrije verthoont hoe dat'er sondaeghe lest s'naermiddaghs tusschen vier en vijf uren eene diefte gebeurt is te huijse van Joris MASENTIERES op de prochie van Gheluvelt onder s' Majesteijts Zaele alwaer den ofte de daeders om in den selven huijse te geraecken geforceert hebben den venster van den slaepcamer ende vandaer getreden in de selve camer met eene happe, den cofer aldaer bevijsde geforceert ende daeruijt ontweirt den nombre van ontrent de veertigh croonstukken, alles ingevolghen schriftelijck rapport ten desen gevoegt. Dan gemerckt diergelijck faitelijckheden niet lijdelijck en zijn in een landt van goede policie ende behoorden gestraft te worden ander ter exemple is d'oorsaecke waerom den verthoondere tot quitten zijn devoir sijn recours is nemende tot Ulieden.

Ten fijne gelieve gedient te wesen van aen de verthoondere te verleenen permissie van informatien alsmede denominatie van heeren schepenen, commissarissen tot dresseren procesverbael, omme alle het selve ghesien ende aen t'officie gecommuniceert voorts versocht te worden naer exigentie¹⁰.

T' welcke doende etc ...

Get.: P.F. HOLLEVOET, schout.

Wij onderschreven gaerden der Zaele ende Casselrie van Ipry declareren van informeert te sijn van een diefte begaen te sijn ten huijse van Jorijs MAESENTHYERES prochie van Guillevelt heerleghede van sijnne Majesteijts Zaele etc.... Dese dijfte al hier begaen op den 3de octobre 1784 naer myddaghs tusschen vier en vijf heuren volgens declaratie van Gregorius MAESENTIERE hebbende geforseert den venster van de slaepcaemer ende van daer hen vertransport in de selve camer ende gefortseert den coffer met een happe¹¹ ende daeruijt ontweirt een somme geldt belopende ontrent de veertygh croonstukken volgens sijnne declaratie aen ons gedaen om dyt alhier te bedienen ende te dresseren voor ons proces verbael voor mijn edele heeren schepenen Zaele ende Casselrie van Ipry.

Toorconde desen.

Zij gestelt in hande van t' officie actum in t' collegie den 7^{den} 8bre 1784.

Get.: LIEBAERT.

Mijn heeren permitteren t'gonne in desen versogt denomerende ten effecte dies d'heeren schepenen van de maent benevens den heer greffier van vierschaere.

Actum in t' collegie den 7sten 9bre 1783.

Get.: LANSZWEERT

Verthoont den schout deser Zaele ende Casselrije hoe dat t' sijnder kennisse gecommen is bij rapporte van Philippus STRUYVE, landstman woonende op de prochie van Boesijnghe langst de calchiede leedene van Ipre naer Pilckem onder s' Majesteijts Zaele, hoe dat t'sijnder pachthove

⁸ Suppliant: iemand die bij een autoriteit een verzoek indient, verzoeker.

⁹ Denominatie: vaststelling.

¹⁰ Naar exegentie: naar de genoemde zaak nodig heeft om van kracht te zijn, een goed verloop te hebben of tot haar recht te komen.

¹¹ Happe: hakbijl, snoeimes.

immers op het wagekot solder in den nacht tusschen den derden ende vierden deser loopende maent novembre 17^c drij en t'achtentigh eene kooze diefte begaen is met braecke, het welke aparentelijck gebeurt is te weten de braecke met den met den soolkouter om reden den kouter¹² uijt de sool bevont ende was liggende bij de geseijde braecke. Alle welke faitelijckheden niet lijdelijck en zijn, reden waerom de verthoondere sijn recours is nemende tot Ulieden.

Ten fijne van overgemerckt t'gonne voorschreven aen hem verthoondere te permitteren permissie van informatien alsmede denominatie van heeren schepenen commissarissen tot dresseren proces verbael

T'welcke doende etc....

Get.: P.F. HOLLEVOET, schout
Philip STRUYVE.

Mijn heeren accorderen de permissie van informatien in desen versocht denomerende eenweeghs d'heeren commissarissen van de maent benevens den heer greffier van vierschaere tot dresseren proces verbael Iper desen 16^{den} 7bre 1783

Get.: KEUNINCK

Den schout deser Zaele ende Casselrije verthoont hoe dat Cornelis VANDENBUSSCHE, meestere molenaere op de prochie van Dickebusch onder s' Majesteijts Zaele, hedent op den sesthienden deser loopende maent decembre 17^c drijen t' achtentigh rapport gemaect heeft aen den verthoondere van den voorleden nacht met braecke uijt sijnen molen bestolen ende ontweirt te zijn twee halve sacken koozen ongemaelen. Dan gemerckt diergelijcke faitelijckheit niet lijdelijck en is ende behoorden gestraft te worden ander ter exemple den verthoondere tot quitten zijn devoir neemt sijn recours tot Ulieden.

Ten fijne gelieve gedient te wesen van te permitteren permissie van informatien, alsmede denominatie van heeren schepenen commissarissen tot dresseren proces verbael

T'welcke doende ... etc

Get.: C. VANDENBUSCHE, P.F. HOLLEVOET, schout.

Mijn heeren permitteren t'gonne in desen versocht, denommerende ten effecte van te dresseren het versochte procesverbael de heeren schepenen, commissarissen van de weke benefens den heer greffier van vierschaere.

Actum int collegie den 2^{den} july 1784.

Get.: VANDERMEERSCH.

De schout deser Zaele ende Casselrije, verthoont hoe dat Charles Eugenius BLONDEEL, jonghman, woonende met sijne moeder op de prochie van Dickebusch niet verre van t'Hallebast, langst het Kemmelstraetien onder s' Majesteijts Zaele aen hem heden raport gemaect heeft van dat' er den voorleden nacht tusschen den eersten ende tweeden july 1784 t' sijnen huijse eene diefte met braeke gebeurt is alwaer sij bevijnden bestolen te zijn eenen smoutpot, eenen pack garen van tusschen de seven ende acht pondt, twee a drij pondt hespevleesch, een mandeken met thee tassen ende eenige eijeren. Alle welke faitelijckheden niet lijdelijcken zijn ende behoorden gestraft te worden ander ter expres reden waerom den verthoondere sijn recours is nemende tot Ulieden.

¹² Kouter: ploegijzer of ploegmes, het verticale mes dat voor de ploegschaar staat en de vore snijdt die de schaar omwerkt.

Ten fijne gelieve gedient te wesen van te denomeren heeren schepenen commissarissen tot dresseren proces, alsmede te verleenen permissie van informatien omme alle het selve gedaen ende aen t'officie gecommuniqueert, voorts versocht te worden soo men sal vijnden te behooren. T'welcke doende .. etc.

Get.: P.F. HOLLEVOET, schout en Carolus Eugenius BLONDEEN

Mijn heeren permitteren de informatien in desen versogt ende commiteren d'heeren schepenen van de maent benevens den heer greffier van vierschaere tot dresseren het proces verbael wegens de braeke in desen vervat. Actum in t' collegie den 5^{den} 9bre 1782.

Get.: LANSZWEERT

Den schout dezer Zaele ende Casselrije verthoont hoe t' sijnder kennise gecommen is op het raport van Constantinus VAN DOORNE, soone van Joannes, woonende in d'herberghe genaemt den lesten stuijver, prochie Voormezele onder s' Majesteijts Zaele, dat'er den voorleden nacht tusschen den vierden en vijfden deser loopende maent novembre 17^c twee en t'achtentigh diefte met braecke gebeurt is ter selve herberghe, soo danigh dat paillieur van aerde ende latten van t' hovecot ingebroken is ende daer uijt ontweirt ontrent een sack aerdappels ende beth dan¹³ hondert pondt toubacq. Dan alsoo sulcke faitelijcheijt niet lijdelijck en is ende den verthoondere tot quitten devoir sijnder ampt neemt sijn recours tot Ulieden.

Mijnheeren

Ten fijne gelieve gedient te wesen van te committeren heeren schepenen commissarissen tot dresseren proces verbael alsmede te verleenen permissie van infomatien voorts het hovecot hier vooren vervat is staende achter d'herberge wel twijntigh voeten verre.

T'welcke doende ...etc.

Get.: P.F. Hollevoet, schout, G. VAN DOOREN

Ten jaere seven thien hondert negen en t'achtentigh op den 2^{den} van de maend novembre, uijt krachte van het appoitement¹⁴ hedent verleent bij mijn heeren Schepenen van het collegie der Zaele ende Casselrije van Ipre op de requeste aen hun gepresenteert bij Sieur Pieter François HOLLEVOET, schout der geseijde Zaele ende Casselrije agierende van officie wege, hebben wij jonker Joseph DE PATIN ende d'heer ende meestere Charles DE VROE, schepenen, benevens d'heer ende meestere Jaques Joseph Liebaert raedpensionaris ende greffier van vierschaere ten dien effecte gecommiteert ten twee uren naer middagh ten versoucke ende beleede van den voornomden schout ons expresselijck getransporteert ten huijse, woonste ende hofstede gebruijckt bij Joannes DE LEU, staende ende gelegen ten noorden de calchiede van Ipre naer Zonnebeke op de prochie van St. Jacobs bujten Ipre onder de jurisdictie van sijne Majesteijts Zaele. Alwaer gecommen zijnde, hebben wij op den aenwijs van den selven Joannes DE LEU oculairelijck gesien ende bevonden datter in het onderlat¹⁵ van achter den selven huijse van noorden dienende voor voorkelder in den paillioteur weegh onder de venster met force ende gewelt gemaect was geworden een versch gat ende openinge tusschen de twee houtten stijlen, wesende een vierkantigh gat ter breedte ende hooghte van twee à drie voeten en half, waer door eenen mensch gemaeckelijck doorkruipen ende aldus geraecken konde in het geseijt onderlat, hebbende ten voorderen gesien ende bemerckt dat de plack aerde ende de houtten afgeruckte latten van het voormelde gemaecte gat ende openinge ten deele van bujten ende ten deele van binnen het onderlat plat op den grondt waeren liggende. Waer

¹³ Beth dan: meer dan.

¹⁴ Appoitement: bescheid om ergens te verschijnen, afspraak.

¹⁵ Onderlat: stal of schuur.

naer wij den voornomden Joannes DE LEU ondervraegt ende geinterpelleert hebbende van ons te seggen hoe, wanneer ende door wie dese huijsbraecke ende faitelijckheijt begaen heeft geweest, heeft hij onder eede bij hem daer toe in onse handen ontloken verclaert dat de gemelde huijsbraecke geperpetreert¹⁶ is geweest den gepasseerden nacht ontrent den twee uren en half gedeurende dat geheel het huijsgesin in hun bedde te slaepen laegen, presumerende dat de force ende het geweld tot het doen van den voornomde huijsbraecke gedaen moet zijn geweest door eenen ijseren sool couttre die hij nevens het gemaecte gat van buijten heeft vinden staen ende aen ons geproduceert heeft, dogh dat hij niet en weet door wie nochte wie danof den daeder ofte de daeders mogen hebben geweest, als niemand hebbende gesien, verclarende niet te min dat den daeder ofte iemand van de daeders binnen den huijse tot in sijne slaepcamer moet gecommen zijn, terwijlent dat het hondeken die in sijn bedde op het voeteijnde lagh, heftighlijck was bassende ende dat hij daer door wacker geworden zijnde gesien ende ontdeekt heeft dat sijne slechte lijnen sasacke¹⁷ liggende op eenen coffer nevens sijn bedde wegh genomen was, die hij naer dies vinden liggen heeft in het onderlat naer dat de daeders ofte den daeder gevlucht waeren, verclaerende eijndelinge dat hij niet anders te kort bevonden en heeft als ontrent een half stuck boter, ende dat hij op niemant wie het zij eenige suspicie¹⁸ en heeft. Alle het welcke gehoort heeft den voormelden schout versocht de afpandinge van den ijseren sool couttre omme ter greffie van vierschaere gesequesteert te worden, t'gonne wij commissarissen voornomt hebben toegestaen ende van alle het gonne voorschreven opgesteld dit ons iegenwoordigh proces verbael omme te dienen ende valideren als naer behooren.

Aldus gedaen ten jaere, maende ende daege als boven vermeldt ons toorconde.

Get.: DE PATIN, DELETUWE, DE VROE, J.F. Liebaert.

Ten jaere seven thien hondert negen en t'achtentigh op den eersten van de maendt novembre uyt krachte van het appointment hedent verleent bij mijn heeren schepenen van het collegie der Zaele ende Casselrije van Ipse op de requeste aen hun gepresenteert bij Sieur Pieter François HOLLEVOET, schout der geseijde Zaele ende Casselrije agierende van officie wege hebben wij jonker Joseph DE PATIN ende d'heer ende meestere Charles DE VROE schepenen benevens d'heer ende meestere Jaques Joseph LIEBAERT raedpensionaris ende greffier van vierschaere ten dien effecte gecommiteert ten versoucke ende beleede van den voornomden schout ons ten twee uren naer middag expresselijck getransporteert ten huijse ende woonstede van Joannes Baptiste BOSSAERT cortgeseten, woonende op de prochie van Dickebusch dichte ofte ontrent de herberghe den Swarten Leeuw onder sijne Majesteijts Zaele langhst de calchiede alwaer wij gecommen zijnde ten selven huijse staende van noorden de gemelde calchiede oculairelijck gesien ende bevonden hebben op den aenwijs van den voornomden Joannes Baptiste BOSSAERT, datter van achter den selven huijse van noorden onder den tweeden venster beginnende van oosten van den achtercamer in den pailleul weegh met force ende geweld gemaect was geworden een vierkanten gat ende openinge tusschen de twee stijlen van den selven pailleul weegh, ter breedte van twee voeten ende ter hooghde van drie voeten, waer door eenen mensch gemakelijck doorecruipen ende passerren konde ende aldus commen in de selve achtercamer. Hebbende oock oculairelijck¹⁹ gesien ende bevonden dat de afgeruckte aerde ende de houtten latten van achter den gemelde huijse plat op den gront waeren liggende, waer naer wij den gemelden Joannes Baptiste BOSSAERT ondervraegt ende geinterpelleert hebbende hoe, wanneer ende door wie sulckx alsoo gedaen ende gebeurt is, heeft hij onder eede bij hem daer toe in onse handen ontloken ons geseijt ende verclaert, dat alle het selve gebeurt ende vooregevallen is den gepasseerden nacht tusschen den een ende twee uren naer den middernacht, niet wetende nochtans door wie dese faitelijckheden souden mogen begaen hebben geweest, presumerende niet min dat de daders de huijsbraecke ende openinge hier boven geroert

¹⁶ Perpetreeren: verrichten, bedrijven, begaan ... vooral gezegd van misdaden en ongeoorloofde feiten.

¹⁷ Casacke: overkleed met wijde mouwen, mantel.

¹⁸ Suspicie: verdenking, argwaan.

¹⁹ Oculairelijck: oculaire inspectie, zelf ondernomen onderzoek ter plaatse.

hebben geperpetreert met den ijseren couttre, die sij jegens het gat van de braecke achtergelaeten hebben ende die hij aen ons geproduceert heeft, verclaerende ten vooren dat den daeder ofte eenen van de daeders binnen de huijse ende tot in sijn slaepcamerken daer aen houdende die niet gesloten en was, alwaer hij in sijn bedde te slaepen lagh, gecommen is, dat hij aldaer bestolen ende ontweirt geworden is uijt sijne brouckbeurse uijt de borse²⁰ van sijne vrouwe ende uijt eene pampiere dose in de dresse²¹ aldaer staende te saemen in gelde tusschen ses à even croonstucken, eenen zijden gestrepten geluwen²² ende bruijnen mans halsdouck, een mes vermaeckt met roodt coper, midtgaeders een paer kleene vierkantachtige silvere brouckgispens, eyndelinge heeft verclaert dat hij gedeurende dies wacker geworden zijnde ende gerucht hoorende geropen heeft, wie is daer. Als wanneer hij t'effens uijt sijn bedde gesprongen is ende gesien heeft eenen manspersoon die vluchtende hij gesien heeft crupen door de openinge van het gemackte gat, sonder hem gekent te hebben, daer bij vougende dat hij bevonden heeft dat de achterdeure van den selven sijner huijse gebarricadeert was met een stuck hout ende koorden. Daer naer heeft den voornomden schout ons versocht de afpandinge²³ van den coutter hier boven vermeld om gesequesteert²⁴ te worden ter greffie van vierschaere, t'gonne wij commissarissen vornomt hebben geaccordeert²⁵ ende van alle het gonne voorschreven opgesteld dit ons iegenwoordigh proces verbael omme te dienen ende valideren als naer behooren.

Aldus gedaen ten jaere, aende ende daege als boven vermeld ons toorconde.

Get.: DE PATIN, DE LETUWE, DE VROE, J.J. LIEBAERT

Een medisch voorschrift uit de 18de eeuw.

Stefaan Lazoore

Een wonderbaar remedie of elixir tegen alle kwalen uit het archief²⁶ van de abdij van Voormezele tegen pest, melancholie en scheurbuik en een speciale zalf tegen diverse kwalen.

Het eerste recept

Om het recept te maken hadden zij de volgende ingrediënten nodig

• de beste en zuiverste aloijs	2 loodt ²⁷
• oriëntaalse saffraan	1 quinte
• rabarber	½ loodt
• agariucum ²⁸ of spongie wassende aan dennebomen	1 quinte
• mijrhe	1 quinte
• litwen specie van eikebomen, in het frans leuse en in latijn berrus	half quinte
• witte abeels schorsen	half quinte

²⁰ Borse: geldbeurs, geldbuidel.

²¹ Dresse: spijskast, keukenkast

²² Geluwen: geel.

²³ Afpandinge: afpanden, op iemands eigendom door gerechtelijke pandneming beslag leggen.

²⁴ Gesequesteert: sequestreren, in bewaring stellen.

²⁵ Geaccordeert: accorderen, overeenkomen, in iets toestemmen

²⁶ Brugge, bisschoppelijk archief, nr C214_1_110

²⁷ Een loodt in de helft van een half once

²⁸ Een soort paddestoel

- theriaca andromachi²⁹
- gentiaan³⁰

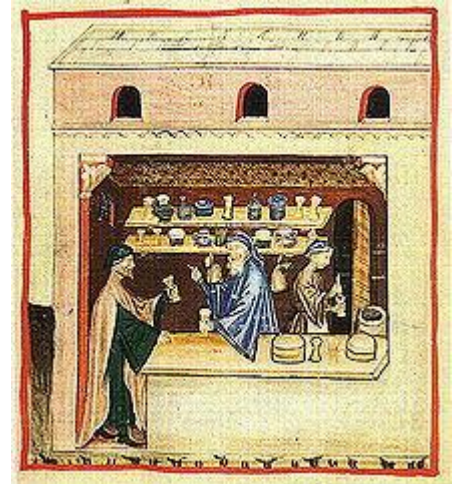
half loodt
half quinte

De bereiding

Al de ingrediënten klein malen en in een glas gieten. Overgiet het met de beste rijns brandewijn. Als deze materie bitter is, doen een vierendeel *canarie suiker* er bij. Zet het glas op een warme plaats tot dat de specie veranderd is, gelijk het op rode wijn, dan is het goed.

De krachten

De persoon is van een warme natuur, droog in de derde graat en bekwaam om alle inwendige obstructies en verstoppingen te resolveren, alle inwendige ledematen van het menselijk lichaam te verstreken en de mens direct door de balsemde kracht te vernieuwen. In de tijd van pest, zo is dat de beste antidotum, ja zelf een sleutel van het ganse menselijk lichaam

Het gebruik

Te eerste : in affectu hypocondriaes, melancolico, schurbuto, obstructionibus hepatitis³¹, renis³², ac matricis

Ten tweede: voor vast liggende en rasende dolle mensen

Ten derde: voor de pest en alle korsten

Ten vierde: deze brandewijn brengt een schoon verse mens scherp het gezicht en gehoor, maakt een vrolijk gemoed en verzet al uw zinnen

Ten vijfde: tegen kolieken

Ten zesde: houd het lichaam in gedurige oefeningen

Ten zevende: houd de mens in de meester gezondheid, de uiterste jaren en heeft geen andere medicatie van doen

Ten achtste: als wanneer met zich ziek voel door te veel te drinken of te eten, zal deze brandewijn u dadelijk genezen

Het voorschrift of post scriptum

Ad preservationem 6 à 8 druppels s'morgens of s'avonds

Ad curationem een volle lepel

In korsten of andere ziekten een halve lepel gelegenheid

Melancholiek 16 of 18 druppels s'morgens ende s'avonds enige dagen na elkaar

²⁹ *Theriaca andromachi* of Venice Treacle bevatte 64 ingrediënten. Naast viper vlees en opium, omvatte het kaneel, agarics en Arabische gom. De ingrediënten werden verpulverd en gereduceerd tot een electuarium met honing

³⁰ Gentiaan is een forse polvormende vaste plant uit de Europese bergen. Het is de leverancier van de gentiaanwortel, die zowel medicinaal (bitterstof, tinctuur, bittertonicum, eetlustopwekkend) als voor gentiaanlikeur wordt gebruikt. Vroeger werd de gentiaanwortel ook wel gebruikt bij het brouwen van bier

³¹ Hepatitis obstructies

³² nieren

Cautio of voorzorgmaatregelen

Cautio, adest nulla³³, mits hetzelfde gebruik wordt bij jonge en oude mensen van wat complexie of temperament zij ook mogen zijn

Een tweede recept, een excellente zalf

Benodigheden

2 oncen en een half seruyse³⁴ fijn geklopt

Een vierendeel wit ongepijnt was³⁵

Een dobbel³⁶ mattien³⁷ olijfolie

Een seseyn³⁸ kamfer

Bereiding

Doet dit alles in een nieuw aarden pan die nog niet gebruikt is

Roer op een klein vuurtje tot de zalf zwart is, alleen op de kolen zonder houdt

Als men deze plaaster wil gebruiken voor een open wonde, zo moet daar in zijn olie van termentijn en de kamfer en mag daar maar ingedaan worden als de zalf nog een beetje warm is.

Deze zalf moet eerst op een wit papier in een doek of schaal gegoten worden

Het was moet eerst gesmolten worden, daarnaar moet men de olie daar in laten druipen en roeren met het was, daar naar de seruyse roerend als voren tot dat het zwart wordt, het kamfer moet laatst toegevoegd worden als alles nog lauw is en daarnaar af doen van het papier

Voorschrift

Pijn in het hoofd: een pleister leggen op de flank van het hoofd, op het voorhoofd of op de planken van de voeten.

Voor *quade* ogen: een pleister in de nek leggen, geraden eerst met bussen gelaten

Voor pijn aan de tanden: leg een pleister daar de pijn of gezwel is.

Voor pijn in de keel: leg een pleister achter elke oor.

Voor de benauwdheid op de borst of maag: leg een groot pleister op dezelfde plaats.

Voor de borsten van de vrouwen die geïnflammeerd of door zogen zijn alwaar dat de kanker daar is: maak een pleister de grote van het gezwel of inflammatie en verandert die pleister alle 24 uur en als de zalf haar kracht zal uitgezogen heeft men mag aan de wonde niet komen maar de zalf laten toegaan door de kracht van het pleister.

³³ Geen voorzorgmaatregelen

³⁴ Koolzuur loodoxyde, als blanketsel gebruikt. In Z.-Ndl. thans (in den vorm *seruize*) eene zalf of een poeder met bloedstelpende kracht, oorspronkelijk uit koolzuur loodoxyde, later uit het niet vergiftige zinkoxyde bereid.

³⁵ Van honing

³⁶ Een dobbel is een halve pint

³⁷ Een mattien is de helft van een halve pint

³⁸ Is een zesde deel van (maat)

Word lid

Voordelen lidmaatschap:

Wanneer u lid wordt van Familiekunde Vlaanderen ontvangt u niet enkel het tijdschrift "Vlaamse Stam" bij u thuis in de bus, maar krijgt u daarenboven nog andere voordelen, zoals gratis bezoeken aan al de documentatiecentra verspreid over geheel Vlaanderen en Brussel, sterke prijsvermindering bij deelname aan cursussen of voordrachten,... U kan de vereniging financieel steunen, door gewoon lid, steunend lid of beschermend lid te worden.

Bijdrage Familiekunde Vlaanderen 2019:

Gewoon lid: 37,00 €

2de persoon in het gezin: 10 €

Steunend lid: 54 €

Begunstigde: Familiekunde Vlaanderen vzw, Van Heybeekstraat 3, 2170 Merksem

Rekening: IBAN BE58 4141 1712 2179 - BIC KREDBEBB

Voor meer uitleg betreffende Familiekunde Vlaanderen: www.familiekunde-vlaanderen.be